

berichten doorgeven, dat het aannemen van telegrammen 's middags stopgezet werd; op de 11de gebeurde hetzelfde.¹

Al die maatregelen hadden tot effect dat men binnen de eigen woonplaats of wijk geïsoleerd raakte en door dat isolement werd de vatbaarheid voor berichten en geruchten versterkt. Waarlijk: die waren schokkend genoeg! 's Avonds pas zouden de avondbladen verschijnen; wie een radiotoestel had (er waren, op ruim negen miljoen inwoners, meer dan een miljoen toestellen in het land) of aangesloten was bij de radiodistributie (ruim vierhonderdduizend aansluitingen²), 'hing' aan de luidspreker. Die eerste dag kwamen er drie z.g. legerberichten.³ Het eerste, 's morgens even na half negen⁴ omgeroepen, meldde dat 'de bruggen over Maas en IJssel vernield' waren (die bij Gennep was in Duitse handen gevallen), dat de Duitsers alleen bij Arnhem tot de IJssel waren opgerukt en dat de Duitse parachutisten 'die voor een deel in Nederlandse uniformen gekleed waren', omsingeld waren en hun vernietiging tegemoet gingen. Laat in de middag sprak het tweede legerbericht van een 'verbitterd weerstand' bieden aan IJssel en Maas (beide linies waren in werkelijkheid al doorbroken); vier Duitse pantsertreinen heetten buiten gevecht gesteld (in werkelijkheid: twee), 'waarvan één tegelijk met de spoorbrug bij Venlo in de lucht vloog' (hetgeen onjuist was); minstens zeventig Duitse vliegtuigen waren neergeschoten en 'van verschillende plaatsen' werd 'gemeld, dat Nederlandse krijgsgevangenen door Duitsers als dekking werden gebruikt.' Kort na middernacht voegde het derde legerbericht⁵ nog toe dat meer dan honderd Duitse toestellen vernietigd waren; veertien buitgemaakt; en alle vliegvelden in het westen 'op één na' (Waalhaven, het belangrijkste) heroverd.

Die nogal positief klinkende legerberichten werden met opluchting, ja veelal met enthousiasme begroet. De schrijver Antoon Coolen werd samen met een geheel gezelschap door

'een groots gevoel . . . meegesleurd als wij horen hoe de Maasbrug bij Venlo in de lucht is gevlogen, net op het ogenblik dat er een Duitse pantsertrein was opgereden . . . Wij stellen ons de catastrofe voor: de donderende explosie, de zuil van rook, de neerstortende bruggdelen, de warreling van stalen binten, de in elkaar gedrukte of vaneengereten trein, de gedode Duitsers. We schreeuwen het allemaal uit, sommigen staan van hun stoelen op en zwaaien, al roepend, met de armen, puur van blijdschap. Dat is een geduchte klap voor de vijand! Hoeveel pantsertreinen had hij ingezet? Die ene is hij al vast kwijt. Zouden er

¹ J. G. Visser: *PTT 1940-1945*, p. 27. ² *Nieuwe Rotterd. Crt.*, 5 mei 1940. ³ Teksten in Nierstrasz: *Algemeen Overzicht*, p. 282. ⁴ J. Poortman: *De jaren 1940-1945* (1969), p. 175. ⁵ Het werd om 1 uur 3 per radio uitgezonden (*Vrij!*, p. 29).